

Oslavy výročí Slovenského národního povstání jako platforma pro vytváření obrazů nepřátel Slovenska

VLADIMÍR NAXERA

University of West Bohemia, Pilsen, Czech Republic

E-mail: vnaxera@kap.zcu.cz

ORCID: <https://orcid.org/0000-0001-5945-7193>

PETR KRČÁL

University of West Bohemia, Pilsen, Czech Republic

E-mail: petrkrca@gmail.com

ORCID: <https://orcid.org/0000-0002-5707-5375>

The Celebrations of the Slovak National Uprising as a Platform for the Creation of Enemies of Slovakia

Abstract: The focus of this study lies in the instrumental use of history as a tool for the legitimization of political claims. Our paper is related to the Slovak National Uprising, which plays a crucial role in the national mythology of Slovakia. This role is a reason why the annual celebrations of this historical event are one of the most important political occasions in the country. Many politicians use the celebrations as an opportunity to highlight many political issues and address a broad audience. Using semi-participant observation, we analysed five anniversary celebrations of the event (2015–2019) and the securitization strategies inherited in the speeches of politicians at the celebrations. We showed that not only topics related to the legacy of the anti-fascist uprising (e.g. contemporary right-wing extremism) are securitized or serve as objects of the creation of moral panic during these events. Some other, unrelated actors/phenomena are securitized or labelled as a threat as well – especially immigration and the politics of the EU. This fact notwithstanding, the legacy of the SNU was always used for the legitimization of securitization/creation of moral panic.

Keywords: Slovak National Uprising, use of history, public events, securitization, moral panic, immigration, Slovak politics.

DOI <<https://doi.org/10.32422/mv.1640>>.

Text se věnuje využívání historie jakožto argumentu v politice. Tématem studie je využití odkazu Slovenského národního povstání (dále jen SNP) a kontextu významné politické události, kterou jsou každoroční oslavy výročí SNP v Banské Bystrici, v rámci bezpečnostní produkce participujících slovenských politiků. SNP má nezanedbatelné místo v rámci slovenské národní mytologie (například Miháliková 2005) a je i mladou generací považováno za jednu z nejdůležitějších událostí slovenských dějin (například Múzeum

SNP 2019), důležitou politickou úlohu sehrávají proto i oslavy připomínající tuto událost. Ty se tak stávají vhodnou platformou pro vznášení politických požadavků legitimizovaných symbolikou akce, času a místa (Alexander 2006: 61). Téma druhé světové války a protiněmeckého povstání bývá v rámci politických proslovů běžně spojováno mimo jiné s otázkou bezpečnosti Slovenska. Nejen ale s otázkou bezpečnosti Slovenska za druhé světové války, ta totiž bývá ze strany řečníků pravidelně dávána do souvislosti se současnými bezpečnostními riziky (ať už jakkoli vágně nebo riziky konkrétně definovanými). To je důvodem toho, proč významnou součástí velké části politických projevů, které v rámci oslav zaznívají, je vyvolávání morální paniky (srov. Cohen 2011; Goode – Ben Yehuda 2009; Slačálek 2018), případně sekuritizace (srov. Buzan – de Wilde – Wæver 2005; Balzacq 2005) některých fenoménů a aktérů, kteří v představách participujících politiků reprezentují zdroj nebezpečí. Z tohoto důvodu je cílem textu identifikovat aktéry a fenomény prezentované ze strany slovenských politických představitelů v rámci oslav SNP jako zdroj různě definovaného ohrožení Slovenska. Zároveň je naší snahou zachytit proměny důrazu kladeného na jednotlivé zdroje hrozeb v letech 2015–2019. Pro zachycení toho, jakým způsobem dochází ze strany řečníků ke konstrukci obrazu ohrožení, využíváme dva koncepty – jde-li o definování určitých jevů jakožto hrozeb, jejichž řešení vyžaduje překročení rámce standardní politiky, označujeme celý proces jako sekuritizaci (srov. Buzan – de Wilde – Wæver 2005). Pokud dochází pouze k vykreslení fenoménu jakožto zdroje ohrožení a následně politické mobilizaci vůči tomuto fenoménu, označujeme jej jako vytváření morální paniky (srov. Cohen 2011). Toto rozdělení vychází z kvalitativně i kvantitativně odlišných rétorických strategií řečníků vůči jednotlivým zdrojům ohrožení, které jsou vzájemně nesouměřitelné a díky tomu obtížně uchopitelné prostřednictvím jediného konceptu. Z tohoto rámce jsou odvozeny dvě výzkumné otázky tohoto textu: 1) *Jaké fenomény/témata/aktéři jsou předmětem sekuritizace, případně vyvolávání morální paniky?* 2) *Ze strany jakých aktérů dochází k sekuritizaci/vytváření morální paniky?*

Vzhledem k tomu, že výzkum oslav výročí SNP probíhá již několik let¹ a jeho dílčí výstupy jsme průběžně konzultovali v rámci konferenčních příspěvků i časopiseckých studií, obsahuje tento text některé myšlenky, které již byly publikovány (Krčál – Naxera 2011; Naxera – Krčál 2016a, 2016b, 2016c, 2017a, 2017b). Tento text ovšem na sledované události nahlíží z poněkud odlišné perspektivy – oproti těm předchozím se zaměřuje na bezpečnostní produkci a představuje vyústění soustavného pětiletého výzkumu, nejde tedy o pouhou reprodukci již publikovaných poznatků.

Vzhledem k záměru textu jsme jej rozdělili na několik částí – nejprve stručně zmíníme možnosti využití historických odkazů k legitimizaci politických požadavků, poté ve zvláštní části rozebereme využívané pojmy (tedy sekuritizace a morální panika), následně představíme kontext a význam zkoumaných oslav, a nakonec ukážeme strategie vedoucí k sekuritizaci nebo vytváření morální paniky v rámci fenoménů a aktérů obsažených v rámci jednotlivých proslovů. Naší snahou přitom nebude zachytit jednotlivosti, ale hlubší trendy a zároveň jejich proměnu napříč zkoumanými ročníky oslav. Jak totiž ukážeme, důraz kladený na jednotlivé hrozby se napříč lety výrazně posouvá a samozřejmě představuje reakci na aktuální politický kontext.

HISTORIE JAKO NÁSTROJ K NAPLNĚNÍ POLITICKÝCH CÍLŮ

Rok 2008 označil tehdejší premiér Robert Fico za rok posilování národní identity (Michela 2008: 8). V jednom z novějších rozhovorů toto své stanovisko potvrdil, když konstatoval, že on (a další političtí představitelé) se snaží svojí účastí na veřejných událostech dát najevo svůj vztah ke slovenské historii (Tamtéž: 8). Těmito prohlášeními zároveň definoval linii, na které se členové politické reprezentace budou aktivizovat v procesu připomínání a kanonizování vybraných částí dějin, například přítomností na veřejných událostech, které se k těmto částem dějin vztahují (Tamtéž). A Fico se opravdu v průběhu svého premiérského období pravidelně účastnil celé plejády veřejných událostí, které se

vází k různým aspektům slovenské historie – ať už jde o vztah k Maďarům, původ slovenské státnosti nebo odkaz válečného státu a SNP. To vše se samozřejmě promítá také do kolektivní identity postkomunistického Slovenska (srov. Burzová 2014).

Vhodně rámovaná minulost se dá využít jako oprávnění k různým politickým krokům a rozhodnutím (Randák 2008: 14). Důležitost vhodné a žádoucí percepcie události, jakou v našem případě je SNP, plní v národní mytologii důležitou roli. Utváří specifické kulturní představy a tím posiluje existující politický řád, protože ten je upevňován právě odkazy na vhodně uspořádanou minulost. Instrumentální nakládání s historií a využívání nejrůzněji interpretovaných historických událostí je typické pro všechny druhy režimů a politických aktérů.²

Slovenské národní povstání, které bylo v roce 1944 snahou vymezit se nejen vůči nacistickému Německu, ale též vůči oficiálnímu proněmeckému režimu na Slovensku, je rámováno jako jeden ze základních kamenů novodobé slovenské národní mytologie a důležitý mezník vývoje slovenské státnosti (například Miháliková 2005). Z tohoto důvodu je odkaz SNP důležitým tématem dodnes rezonujícím slovenskou společností a politikou a den připomínající výročí povstání je jedním z ústředních bodů slovenského politického kalendáře, který je důležitý pro budování národní a státní identity (srov. Hájková et al. 2018b). Povstání následovalo po několikaleté existenci Slovenského státu, který byl spojencem nacistického Německa. Ačkoli je téma SNP v současné politice velice živé, odkazy k existenci Slovenského státu jsou méně časté. Otázka kolektivního zapomení je tak na Slovensku silně přítomná (Michela 2008: 9). I když v současné slovenské politice můžeme nalézt dominantní pozitivní výklad SNP, existují i proudy chápající SNP jako nelegitimní povstání proti prvnímu suverénnímu slovenskému státu v historii.

Dějištěm centrálních oslav výročí SNP je prostor Muzea SNP v Banské Bystrici sloužící jako ústřední fyzické místo kolektivní paměti spojené s celebrou událostí. Objekty ve veřejném prostoru, jakým je například uvedené muzeum a památník obětem, který je jeho součástí, je nástrojem připomínání historických událostí spojených s konstitutivními body národní mytologie. Tato místa reprodukují významy, které jsou často abstraktní (vítězství, národ, vlast), ale mají silný emoční náboj (Oláh 2013: 730). Emoční apel a symbolika jsou proto dobře zúčastitelné v politických projevech, které na těchto místech často při různých příležitostech zaznívají. Tento kontext umožňuje sehrávat důležitou roli v procesech sekuritizace. Zde vycházíme z předpokladu Balzacqa, jenž hovoří o tom, že k tomu, aby byl proces sekuritizace efektivní, je třeba jej provázat s určitým kontextem a musí směřovat k oslovení specifického publika (Balzacq 2005). Využívání symboliky data, místa a události v rámci veřejných oslav pak poskytuje platformu, která ze strany sekuritizujících aktérů naplňuje výše uvedené atributy.

MORÁLNÍ PANIKA VERSUS SEKURITIZACE

Pro analýzu toho, jakým způsobem dochází v rámci centrálních oslav výročí SNP v Banské Bystrici ke konstrukci zdrojů hrozeb, jsme zvolili dva teoretické přístupy – teorii sekuritizace a teorii morální paniky. Sekuritizaci vnímáme ve významu, v jakém o ní hovoří kodaňská škola – tedy jako vytváření zdroje ohrožení spojené se snahou o prosazení takových opatření, která jdou za rámec standardních politických opatření. V souladu s tímto přístupem pracujeme se třemi základními analytickými jednotkami: 1) referenčním objektem, tedy takovým aktérem/fenomémem, který představuje objekt sekuritizace; 2) sekuritizujícím aktérem, tedy tím, kdo pomocí využívání specifických rétorických konstrukcí vytváří a rámuje hrozbu; 3) aktéry, kteří nejsou sekuritizujícím aktérem, ale v rámci sekuritizace hrají důležitou roli (srov. Buzan – de Wilde – Wæver 2005).

Pro to, abychom nějakého aktéra označili za sekuritizujícího, musí jeho argumentace směrem k referenčnímu objektu směřovat ke snaze o takové řešení, jež bude překračovat rámec standardní politiky, případně až ke stavu, který Agamben označuje jako *state of exception*. Jedná se o takové řešení, které kromě překročení standardního rámce politiky

volá po řešení překračujícím právní řád (Agamben 2005: 26). Pokud budou nějací aktéři/fenomény vykreslovány jako hrozby, ale nebude docházet k výše uvedeným sekuritizačním strategiím, bude s nimi pracováno jako s objekty morální paniky. Ta je charakteristická tím, že (re)produkuje stigmatizační atributy, které vedou ke vnímání objektů morální paniky jako zdroje (vágně nebo konkrétně uvedeného) nebezpečí (srov. Cohen 2005). Rozdělení analyzovaných fenoménů na referenční objekty a objekty morální paniky umožní analýzu toho, jaká témata/aktéři jsou sekuritizováni a jaká témata/aktéři jsou pouze vykreslována/i jako zdroj ohrožení. Dále toto rozdělení umožní poskytnout interpretaci toho, jakými konkrétními způsoby dochází k sekuritizaci za využití veřejných událostí jako platformy. Posledním důvodem pro toto analytické rozdělení je skutečnost, že umožní identifikovat sekuritizující aktéry a jimi využívané strategie.

OSLAVY VÝROČÍ SNP V BANSKÉ BYSTRICI – KONTEXT OSLAV A ZPŮSOB VÝZKUMU

Centrální oslavy výročí SNP konané každoročně v den počátku povstání (29. srpna), který je zároveň státním svátkem, jsou významnou politickou událostí, jíž se účastní celá řada ústavních činitelů, zahraničních hostů a politických představitelů ze všech úrovní slovenské politiky. Kromě symboliky času se konají též na symbolickém místě (Alexander 2006: 61) – Banská Bystrica byla centrem povstání, slavnosti zároveň probíhají v těsné blízkosti budovy Muzea SNP. I když akce přesahuje do více dnů, hlavní politická událost probíhá formou několikahodinového cyklu proslovů a pietních aktů. Výročí oslav se začalo slavit již po druhé světové válce, přičemž v odlišných obdobích nabývaly oslavy odlišných konotací, především konotací reprodukováných významů, nikoli nutně průběhu samotných oslav. Například po pádu komunistického režimu nedošlo k zásadní změně formátu (bylo zachováno kladení věnců, proslovy, doprovodný kulturní program, přítomnost domácích i zahraničních špiček nebo veteránů povstání), byl však změněn obsah ve vazbě na nově nastavený ideologický řád – například v rámci dominantního narativu přestal dominovat důraz na sovětskou pomoc povstání, povstání se naopak začalo rámovat jako součást evropské a demokratické tradice slovenské státnosti (Michela 2014: 5).

Celý akt (včetně doprovodného programu sestávajícího z koncertů nebo prezentace historické vojenské techniky) má každý rok obdobný charakter a strukturu³ a sestává z pietního aktu (kladení věnců k pomníku), úvodní řeči hostitele, kterým je ředitel Muzea SNP, a řeči přítomných ústavních činitelů.⁴ Každý rok tak vystupuje prezident, předseda vlády a předseda Národní rady.⁵ Během pětiletého výzkumu došlo k výměně na všech těchto postech, což se do značné míry projevuje i ve struktuře a obsahu proslovů. Ve funkci prezidenta se vystřídal Andrej Kiska a Zuzana Čaputová (od 2019), ve funkci premiéra Robert Fico a Peter Pellegrini (od 2018) a ve funkci předsedy Národní rady Peter Pellegrini a současný předseda Andrej Danko (od 2016). Kromě zmíněných ústavních činitelů se akce každoročně účastní i zástupci místní a regionální samosprávy, i když nikoli v pozici řečníků. Výjimku představuje bývalý předseda Banskobystrického kraje a současný poslanec a předseda Lidové strany Naše Slovensko (LSNS) Marian Kotleba mající neonacistické tendence (Maškarinec – Bláha 2016: 61; Maškarinec 2018). Součástí programu této strany je adorace Slovenského státu a Jozefa Tisa a také odmítání SNP, jež je označováno jako puč proti legitimní vládě, a jeho odkazu pro dnešní politický systém. Kromě neúčasti na ceremonii⁶ svůj odmítavý postoj Kotleba demonstroval vyvěšením černé vlajky z oken svého krajského úřadu. Jak ukážeme níže, Kotleba a jeho vztah nejen k historii, ale i současné politické preference se staly hlavním námětem proslovů v rámci oslav v roce 2017, které proběhly před slovenskými krajskými volbami, v jejichž rámci chtěl Kotleba obhajovat svůj mandát.

Tyto oslavy jsme sledovali výše zmíněnou dramaturgickou optikou inspirovanou dílem E. Goffmana v průběhu pěti po sobě následujících let (2015–2019). Výzkum probíhal formou polozúčastněného pozorování a zaznamenávání formy i obsahu akce do terénních

deníků.⁷ Jak jsme již zmínili, zpočátku jsme značný důraz kladli primárně na dramaturgickou a organizační stránku celé akce (viz Naxera – Krčál 2016b a 2017a), následně jsme se zaměřili především na obsah proslovů. Dramaturgický přístup zůstal využit pouze jako rámec strukturující zkoumaný terén. Ačkoliv terénní deníky obsahovaly i informace týkající se dramaturgické a organizační stránky, do tohoto textu, který je zaměřen na analýzu proslovů, se nepromítají. Se zaznamenanými a přepsanými proslovy jsme následně pracovali jako s jakýmkoli jiným textem. Data jsme zpracovali prostřednictvím induktivní obsahové analýzy (Hájek 2014). Během manuálního kódování jsme se soustředili témata, která byla rámovaná jako zdroj nebezpečí (ať už ve významu sekuritizace nebo vytváření morální paniky). Soustředili jsme se především na aktéry sekuritizace/vytváření morální paniky a na referenční objekty této snahy. Třetí proměnná, tedy nepřímí aktéři, je ve všech případech stejná – publikum přímé (vyskytující se na místě) a nepřímé (konzumenti televizního přenosu a dalších mediálních sdělení pokrývajících tuto událost) (srov. Musilová 2014).

SEKURITIZACE A VYTVÁŘENÍ MORÁLNÍ PANIKY: AKTÉŘI A REFERENČNÍ OBJEKTY

Během několikaletého výzkumu bylo možné zaznamenat, že v rámci některých z ročníků oslav se dalo vysledovat jedno dominantní téma (v našem pojetí tedy referenční objekt) prolínající se napříč jednotlivými proslovy, jež zazněly z úst politiků tvořících názorově a politicky heterogenní skupinu, nepatřících tedy k jediné politické straně. Většina těchto témat, kterým se budeme níže věnovat podrobněji, má zjevnou spojitost s bezpečností, respektive byla ze strany aktérů prezentována jako zdroj (ne)bezpečnosti. Šlo přitom zaznamenat odlišné úrovně důrazu, který byl na daný problém kladen a který se promítá v odlišení sekuritizace a vytváření morální paniky. Oslavy v roce 2015 byly výrazně ovlivněny tzv. migrační krizí – téma migrace proto rezonovalo jako ústřední motiv a došlo k využití odkazu SNP k vymezení se vůči migrantům přicházejícím do Evropy. Ročníku 2016 dominovala témata negativně i pozitivně chápaného vztahu Slovenska vůči Rusku a EU. Následující ročník byl ovlivněn probíhajícími volbami do krajských samospráv a důrazným vymezením se politických představitelů vůči tehdejšímu předsedovi krajské samosprávy Kotlebovi, respektive obecněji vůči fenoménům (neo)nacismu a (neo)fašismu (odkazy směřující proti Kotlebovi a byly však silné i v letech 2015 a 2016). Toto téma, tedy vymezení se vůči pravicovému extremismu, se přitom jeví v kontextu daných oslav protifašistického povstání jako přirozené. Ročníku 2018 dominantní téma chybělo, proslovy v tomto roce se zároveň nesly v méně konfrontačním duchu vykreslování zdrojů ohrožování Slovenska než předchozí ročníky. To samé můžeme říci i o posledním sledovaném ročníku, i když v tomto případě můžeme (i když ne v takové míře jako v roce 2017) nalézt vymezení se vůči současnému extremismu.⁸

Jak jsme již výše uvedli, třetí ze složek sekuritizačního procesu, respektive vytváření morální paniky, kterým jsou nepřímí aktéři, zůstává stranou našeho zájmu, jelikož jsou ve všech případech stejné. Jejich role byla v rámci sledovaných událostí pasivní a spočívala v tom, že byli recipienty pronášených sdělení (přímo nebo prostřednictvím médií). Z hlediska našeho výzkumu jsou relevantní další proměnné – byli jimi aktéři sekuritizace/vytváření morální paniky (tedy participující politici – viz výše), především pak ale referenční objekty (tedy prezentované zdroje nebezpečí), které se promítly do struktury kódovacího stromu. Ke každému referenčnímu objektu (tedy kódu) byly přiřazeny jednotlivé sub-kódy vykreslující podstatu zdroje ohrožení. Způsob kódování zachycuje schéma prezentované níže. I když analýza probíhala na základě kódů a sub-kódů, následující části jsou strukturovány následovně – každá část se věnuje jednomu z kódů, tedy referenčních objektů, směrem dovnitř však není uspořádána dle sub-kódů, ale dle aktérů sekuritizace/vytváření morální paniky a ročníků, což má za cíl zachytit případnou proměnu rétoriky jednotlivých aktérů napříč časem.

Tabulka 1
Struktura kódování

Kód / referenční objekt	Pravicový extremismus				Migrace				Vybraní aktéři evropské politiky	
Sub-kód	Fyzické ohrožení	Ohrožení státní moci	Ohrožení demokracie	Ohrožení identity	Ekonomické ohrožení	Fyzické ohrožení	Ohrožení demokracie	Ohrožení identity	Rusko jako hrozba	EU jako hrozba

Zdroj: Autoři.

Pravicový extremismus

Je logické začít tématem nacismu a fašismu jakožto hrozbami pro Slovensko, jelikož SNP bylo vedeno proti režimu Slovenského státu a jeho reálnému podřízení nacistickému Německu. Oslavy výročí SNP jsou proto neseny v duchu antinacismu a antifašismu. A to nikoli pouze ve vztahu k historickým událostem druhé světové války, ale i k aktuální slovenské stranickopolitické scéně. Na rozdíl od České republiky má Slovensko téměř nepřetržitou zkušenost s přítomností krajně pravicových stran v parlamentu. Slovenská národní strana po dlouhou dobu vedená Jánem Slotou byla téměř vždy s výjimkou let 2002–2006 a 2010–2012 parlamentním tělesem (srov. Kluknavská – Smolík 2016), v několika případech i jako vládní strana. Roku 2016 však dostala krajně pravicová scéna nový rozměr parlamentním úspěchem neonacistické Lidové strany Naše Slovensko spojené s Marianem Kotlebou.⁹ Kotleba již v roce 2013 vyhrál druhé kolo volby předsedy Banskobystrického kraje (Buček – Plešivčák 2017; Mikuš – Gurňák – Máriássyová 2016) a roku 2016 jeho strana získala přes 8 % hlasů, což jí přineslo zisk 14 mandátů ve slovenském parlamentu. Oslavy konající se o rok později výrazně reagovaly nejen na rok starý parlamentní úspěch Kotleby, ale i na blížící se samosprávné volby v roce 2017. Odkazy namířené proti nebezpečí, které Kotleba, respektive obecněji (neo)nacismus a (neo)fašismus představují, se objevovaly již dříve.

Základem většiny proslovů napříč jednotlivými ročníky je adorace SNP, explicitní vymezení se vůči fašismu a nacismu a explicitní či implicitní vymezení se vůči Slovenskému státu jakožto nositeli této ideologie. Podobná prohlášení bylo možné nalézt u všech řečníků. Odkaz druhé světové války, padlých partyzánských hrdinů a v proslovech často zmiňované obětavosti slovenského národa jsou zároveň přenášeny z minulosti do současnosti a využívány v rámci současného politického boje.

V roce 2015 proslovy směřovaly v obecné rovině proti hrozbě nacismu, zatímco Marian Kotleba nebyl zmíněn jmenovitě. Tyto odkazy, kterých bylo ve srovnání s následujícími lety výrazně méně, se zaměřovaly nejen na ochranu odkazu SNP, který je krajní pravici zpochybňován, ale i na společenské nebezpečí existence krajní pravice. Například tehdejší předseda Národní rady Peter Pellegrini během oslav 2015 prohlásil: „*Nelze připustit tolerování nacistů. Nelze souhlasit s tím, že po našich ulicích pochodují gardy, co mlátí lidi*“ (Pellegrini 2015). Tímto výrokem tak Pellegrini rámoval (neo)nacisty jako zdroj přímého fyzického ohrožení obyvatelstva. Daleko důraznější apel směřující vůči krajní pravici zazníval v roce 2016, po úspěchu Kotleby v parlamentních volbách, byť i v tomto roce nebyl Kotleba vždy zmiňován přímo, ale v určitých narážkách. Situaci dobře vyjadřuje výrok Pavla Sečkáře, předsedy Slovenského svazu protifašistických bojovníků:¹⁰ „*Po volbách do Národní rady se vyholené hlavy, které dříve hajlovaly na ulici, rozvalují v poslaneckých lavicích*“ (Sečkář 2015). Tématu se v proslovu dotkl i prezident

Andrej Kiska, který hledal politické paralely doby povstání a současnosti: účastníci povstání překonali politické, ideologické a náboženské rozepře a shodli se na tom, že svoboda a rasová a náboženská rovnost jsou nejdůležitějšími hodnotami. Tyto hodnoty podle Kisky platí i v současné slovenské společnosti a je důležité je aktivně bránit. Nelze se hlásit k odkazu SNP a zároveň být tolerantní vůči názoru, že SNP byl černý bod slovenských dějin, což můžeme považovat za jasné vymezení se vůči Kotlebově vnímání SNP a Slovenského státu (viz výše). Nelze na jedné straně slavit výročí povstání proti fašismu a na straně druhé současné fašisty tolerovat. Tato argumentace je zjevnou narážkou na volební úspěch Lidové strany Naše Slovensko (Kiska 2015). V podobném duchu hovořil i Robert Fico, který v reakci na výsledky voleb zmínil své znepokojení nad tím, že si řada politických subjektů zvolila za svůj program nenávisť (Fico 2015).

Ve vztahu k vymezení se vůči (neo)nacismu a (neo)fašismu byly nejzajímavější bezpečyby oslavy v roce 2017, krátce před volbami do krajské samosprávy a reálnou hrozbou toho, že Kotleba obhájí svůj mandát ve vedení kraje. Tato obava byla umocněna změnou přímé volby předsedy samosprávy ze systému absolutní na systém prosté většiny. Vzhledem k řadě programově podobných „antikotlebovských“ kandidátů hrozilo rozmělnění hlasů a Kotlebovo vítězství. Tato hrozba se nakonec nenaplnila, jelikož několik kandidátů z antikotlebovského tábora kandidaturu vzdalo a podpořilo kandidáta Jána Luntera, jenž volbu nakonec vyhrál. Jedním z těchto kandidátů byl i Stanislav Mičev, dlouholetý ředitel Muzea SNP v Banské Bystrici a každoroční hostitel slavností. Slavnosti v roce 2017 byly z tohoto pohledu poněkud specifické, jelikož Mičev vystupoval zároveň v roli Kotlebova protikandidáta (slavnosti proběhly ještě před Mičevovým odstoupením z volby). Ve svém úvodním proslovu událost rámoval s důrazem na pospolitost a jednotu postupu proti fašistům v čele s Kotlebou: „*Je nás tu mnoho, co vyjadřujeme podporu antifašismu a svobodě. Jsme jednotní a takto to i zůstane*“ (Mičev 2017). Zazněla tedy výzva k jednotnému postupu proti Kotlebovi a jeho straně.

Silné antikotlebovské poselství měl i proslov prezidenta Kisky: „*Nestačí vzpomínat a řečnit, když se tady potulují pohrobci fašismu. Když vyhrál fašista, byl to v Banské Bystrici šok. Když se dostal do parlamentu, byl to ještě větší šok. Snažíme se s tím vyrovnat a na fašisty reagovat. Jaká nenávisť se skrývá za jejich úsměvy a zelenými tričky. Jejich jediný příspěvkem do veřejné debaty je šíření nenávisti. Umí zastrašovat a šikanovat, nemůžeme spravovat věci veřejné*“ (Kiska 2017). Téma rámoval i v kontextu nadcházejících krajských voleb: „*Postavíme se zlu a vyženeme fašistu z kraje v Banské Bystrici. Kotleba považuje počátek SNP za nejčernější den slovenské historie, jeho jediným příspěvkem je šíření nenávisti. Kraj za krajem nesmíme odevzdávat naší krásnou zemi fašistům. Nemusíme bojovat se zbraní v ruce, nemusíme být hrdinové, stačí, když budeme skuteční občané a budeme se účastnit demokratických voleb a vybereme nefašistického kandidáta. Je nás víc a můžeme je porazit a můžeme při tom čerpat z odvahy těch, co se zlu vzepřeli za neporovnatelně nepříznivějších podmínek*“ (Kiska 2017). V rámci tohoto apelu ukázkově instrumentalizoval minulost – jít v současnosti k volbám a volit proti fašistům je jistou analogií protifašistického boje účastníků SNP. Zároveň je patrné pokračování logiky obsažené v Mičevově projevu ve snaze o jednotu směřovanou proti hrozbě fašismu a setrvávání fašistického představitele v čele kraje.

Mobilizační rétoriku využíval i předseda Slovenské národní strany a zároveň předseda Národní rady Andrej Danko, který vyzval voliče, aby „*u voleb vystěhovali nacisty z kraje*“ (Danko 2017). Je přitom poněkud paradoxní, že tento apel zazněl z úst předsedy krajně pravice strany.¹¹ V obdobném duchu hovořil předseda vlády Fico, který aktuální hrozbu (neo)nacismu propojoval odkazem Slovenského státu: „[všichni víme] *jak vypadalo Slovensko v době, kdy existoval Slovenský stát jakožto přísluhovač Hitlera. Žilo se tu klidně, ale chodili tu nacisté a gardisté, a byli to i Slováci, kteří se toho účastnili. No a vedle [místa konání oslav] je budova, ve které se dnes znovu říká ‚Na stráž‘ [pozdrav užívaný v období Slovenského státu slovenskými nacisty], a my máme pocit, že to*

je v pořádku. [...] Svoboda projevu neznamená hajlovat, křičet ‚Na stráž‘ a tak dále. Vyzývám orgány činné v trestním řízení, aby začaly konat“ (Fico 2017).

Ročník oslav 2018 proběhl celkově v méně konfrontačním duchu. Zřejmý odkaz ke Kotlebovi bylo možné nalézt opět u Pellegriniho (nyní již v roli předsedy vlády), který voliče krajní pravice zpochybňující odkaz SNP označil za lidi nemající úctu k historii a patřící na smetiště dějin. Zároveň poděkoval občanům kraje (sám Pellegrini pochází stejně jako Kotleba z Banské Bystrice) za to, že se ve volbách v roce 2017 semkli a uskutečnili „malé SNP“, čímž vyhnali Kotlebu z funkce ve vedení kraje a hájili tak odkaz SNP (Pellegrini 2018). V roce 2019 bylo však možné zaznamenat silnější varování před hrozbou současného extremismu. Podle prezidentky Čaputové založilo SNP antifašistickou tradici slovenského státu jakožto státu demokratického. SNP bylo výjimečné politickou, národnostní a náboženskou pluralitou – všichni se spojili, aby porazili zlo v podobě extremistické ideologie. To samé je třeba pro současnou slovenskou politiku (Čaputová 2019). Explicitnější odkazy byly ale patrné u dalších řečníků. Prvním z nich byl předseda SNS A. Danko, podle nějž je hanbou, že „v politice jsou lidé, kteří překrucují historii, oblékají si fašistické uniformy a požívají důvěry občanů“ (Danko 2018), čímž implicitně odkazoval ke Kotlebově straně. V současné době dle Danko roste riziko extremismu, nikoli ale pouze pravicového, respektive fašistického, ve svém proslovu totiž operoval i s hrozbou toho, co označil za „extremismus klasického liberalismu“. ¹² Vůči krajně pravicovému extremismu se vymezil i předseda vlády Pellegrini, který upozornil na propagandu a výzvy k násilí šířené přes sociální sítě. Upozornil na trend proměny a zmírňování extremistické rétoriky – pravicoví extremisté se v současnosti schovávají za hodnoty konzervatismu a tradicionalismu (Pellegrini 2019). To lze chápat jako poukázání na celou řadu politických aktérů a uskupení bojujících proti liberálně demokratickému řádu jakožto širiteli „zla“ (v podobě LGBT „propagandy“, podpory migrace, rozvratu „tradiční rodiny“, „ekologického totalitarismu“ atd.) z pozic (pseudo)konzervatismu. Extremisté cílí prostřednictvím propagandy na mladé lidi, které je proto třeba vzdělávat směrem k pochopení nebezpečí extremismu.

Současný pravicový extremismus byl tedy napříč ročníky a aktéry rámován jako bezpečnostní riziko, a to v různých ohledech (srov. Buzan – de Wilde – Wæver 2005). Především jde o fyzické ohrožení obyvatelstva, které bylo explicitně zmiňované v analyzovaných proslovech („po našich ulicích pochodují gardy, co mlátí lidi“). Mluví tímto odkazovali k jevu vytváření paramilitárních uskupení, které je symptomatické pro tuto formu extremismu (srov. Mareš 2012). Nemusí však jít vyloženě o paramilitární jednotky typu české Národní domobrany nebo Maďarských gard, ve slovenském politickém kontextu mohou být ztělesněny výrazně banálnějším příkladem – skupinami členů LSNS ve stranických tričkách, kteří se samovolně rozhodli držet hlídky ve slovenských vlacích. Touto činností zároveň nabourávali autoritu institucí státu, jelikož se snažili rozbít monopol státní moci na výkon fyzického násilí (Weber 1998) a spravedlnosti. Zároveň je pravicový extremismus prezentován jako hrozba demokratickému uspořádání a ústavnosti slovenského státu. Jelikož je v jednotlivých projevech slovenská politická identita nahlížena díky odkazu SNP jako antifašistická, je současný pravicový extremismus chápán i jako ohrožení identity národa.

Navzdory tomu, že fašismus a nacismus, respektive pravicový extremismus je vykreslen ze strany řady řečníků jako hrozba (a to poměrně zásadní a cílicí na odlišné aspekty fungování státu a společnosti), není referenčním objektem procesu sekuritizace, jelikož nedochází k volání po jednání překračujícím rámec standardní politiky (srov. Buzan – de Wilde – Wæver 2005). Právě naopak, dominantní požadované řešení prezentovaná ze strany jednotlivých aktérů souviselo s voláním po standardních demokratických procedurách, především po spojení se v rámci voleb a porážení extremistů. Na druhou stranu takovéto rámování extremismu plně odpovídá vyvolávání morální paniky (srov. Cohen 2011).

Migrace

Téma migrace bývá častým předmětem sekuritizace (například Burbeau 2011; Krotký 2019), kontext slovenské politiky není výjimkou (například Androvičová 2015). Negativní odkazy vůči migrantům v rámci slovenské politiky byly silně patrné před volbami v roce 2016, ale k zásadnímu zlomu došlo již v létě roku 2015 (Žúborová – Borárosová 2017: 10), kdy bylo možné zaznamenat jak zhoršení mediálního obrazu uprchlictví, tak posílení negativních výroků ze strany politiků, především tehdejšího premiéra R. Fica. Migrační vlna se Slovensku (ostatně stejně jako ČR) spíše vyhnula, což se promítlo i do vágních výroků politiků krátce po vypuknutí tzv. migrační krize. Ty byly nesené převážně v duchu „je to problém EU, nikoli Slovenska“. V letech 2015–2016 však vzniká „obranný diskurz“ rámujiící migraci jako bezpečnostní hrozbu pro Slovensko. To se projevilo mimo jiné změnou hlavního hesla strany Smer, který namísto dosavadní fráze, že „pracuje pro Slovensko“, přešel k heslu „chráníme Slovensko“ (Tamtéž: 8). Právě šéf Smeru Fico byl v tomto období v médiích nejcitovanějším politikem vyjadřujícím se k migraci. Negativní rámování migrantů se stalo politickým mainstreamem, výjimku představoval prezident Kiska. Nejdále zašel premiér Fico, jenž hovořil o tom, že by tajné služby měly monitorovat všechny muslimy na území Slovenska (Tamtéž).

Vzhledem k tomu, že podle existujících výzkumů bylo zlomovým obdobím pro negativní rámování migrace léto 2015, projevil se tento přístup i v rámci oslav SNP právě v daném roce. Zároveň je zajímavé, že až na občasné zmínky (například Ficova obava z útoků teroristů v hudebních klubech v roce 2017; Fico 2017) se téma v proslovech v ostatních letech (tedy 2016, 2018 a 2019) neobjevovalo. V roce 2015 se však k tématu migrace vyjádřili téměř všichni řečníci (byť každý v odlišném duchu), a migrace se tak stala ústředním motivem slavností. Jako nejrazantnější odpůrce migrace se profiloval Robert Fico, což odpovídá výše zmiňovaným výzkumům (Žúborová – Borárosová 2017).

Fico věnoval tématu migrace značnou část svého proslovu, který započal u SNP, a přes bezpečnostní hrozbu představovanou imigranty se navrátil zpět k SNP. Fašismus byla dle Fica hrozba, které se Slovensko díky SNP postavilo – nyní je zde nová hrozba, hrozba migrace, a je třeba, aby se Slovensko postavilo i této hrozbě a nezklamalo tak odkaz SNP. Dle tehdejšího premiéra je sice postavení uprchlíků politováníhodné, ale je třeba chránit „nás“, tedy Slováky a Evropany obecně (Fico 2015). Není tedy možné riskovat evropskou bezpečnost kvůli záchraně běženců. Utváření této dichotomie „My“ (Slováci, Evropané) versus „Oni“ (migranti) je možné nahlížet jako základní kategorizaci v rámci narativu (ne)bezpečnosti, zároveň jde o jednu ze základních kategorií populistické strategie (Knight 1998: 223). „*Netvařme se, že nevidíme strach lidí. Bojí se nejen na Slovensku, ale v celé Evropě. Netvařme se, že nevidíme příčiny tohoto jevu, a netvařme se, že jsme schopni tento problém vyřešit tak, že všechny přivítáme s otevřenou náručí bez ohledu na to, zda jsou to ekonomičtí spekulanti nebo lidé, kteří reálně potřebují ochranu svého života, zdraví a rodiny*“ (Fico 2015). Podle Fica se Slovensko neúčastnilo bombardování Sýrie nebo Libye a nepodílelo se tak na jejich destabilizaci. Nemůže být proto nařčeno z toho, že uprchlíkům nepomáhá, jelikož nenese vinu na tom, v jakém stavu jejich domovy jsou. Jakkoli je tedy třeba rozlišit jedince, kteří přicházejí kvůli financím, a jedince, kteří utíkají před válkou, Slovensko nemá povinnost pomáhat ani druhé z obou skupin. Vůči domácím oponentům proti tomuto názoru se Fico vymezil jako proti „*pseudohumanistům vítajícím uprchlíky*“. „*Evropa čelí nekontrolovanému přílivu uprchlíků z různých částí světa. Evropská politika, co se týká migrace, absolutně selhala. [...] neřízená imigrace může zničit Slovensko a Evropu. [...] Budme upřímní, vždyť my nejsme schopni integrovat vlastní romské spoluobčany, kterých máme statisíce. Jak můžeme integrovat lidi, kteří jsou navíc někde zcela jinde, a to způsobem života i náboženstvím? [...] Pokud se znovu objeví myšlenka kvót, tak jí odmítneme znovu*“ (Fico 2015). Dodal, že křesťané se integrovat dokážou, což je ovšem v rozporu s dřívějším tvrzením o neintegrovatelnosti Romů, kteří se v drtivé většině hlásí k římskému katolictví. V závěru proslovu Fico velice umně využil

SNP: „*Je třeba chránit tradice, hodnoty a demokracii, a když je nebudeme před imigranty dostatečně chránit, vyhrají ve volbách fašisti a nacisti, kteří se tohoto problému zhostí úplně jinak. Vyhráli by ti, proti kterým bylo vedeno Slovenské národní povstání*“ (Fico 2015).¹³

Shrneme-li rámování migrace ze strany Roberta Fica, můžeme na ni nahlížet jako sekuritizovaný fenomén, což je patrné jak z intenzity vykreslení dané hrozby, tak z repertoáru navrhovaných řešení překračujících standardní politiku (například to, že by tajné služby měly monitorovat všechny muslimy na území Slovenska) a zákonné normy (v případě odmítnutí kvót na přerozdělení migrantů jde o překročení zákonné normy na unijní úrovni). Ohrožení Slovenska migrací je patrné v několika rovinách – tím prvním je ohrožení ekonomické (jde o „ekonomické migranty“, kteří již svou přítomností poškodí ekonomiku státu), dále ohrožení spočívající v „ohrožení kultury, respektive soudržnosti společnosti“ (srov. Czajka 2014; Mukhin 2015; Lægaard 2010) z důvodu kulturní odlišnosti a neintegrovatelnosti (údajných) příchozích a samozřejmě také ohrožení fyzické („příchozí jsou potenciální teroristé“). Poslední linie ohrožení může posilovat extremistické tendence ve společnosti („nebudeme-li proti migraci my, budou lidé volit Kotlebu“).

Rusko a Evropská unie

Posledními referenčními objekty, kterým se budeme věnovat, jsou významní hráči (nejen) evropské politiky – EU a Rusko, respektive vztah bezpečnosti Slovenska a těchto aktérů. EU a Rusko jsme se rozhodli spojit do jedné kapitoly vzhledem k tomu, že u proslovů analyzovaných aktérů, zejména u R. Fica, který tomuto tématu (ostatně stejně jako výše zmíněné migraci) věnoval největší prostor, bylo možné často zaznamenat negativní rámování jednoho a zároveň pozitivní rámování druhého z aktérů. Téma EU a Ruska bylo nejsilněji zdůrazněno v letech 2015 a 2016, především ve vztahu k tzv. migrační krizi a také postoji EU vůči Rusku.

Ve svém proslovu v roce 2015 definoval předseda Národní rady Pellegrini tři významné bezpečnostní hrozby, na které musí brát Evropa a Slovensko zřetel – ruské zahraničněpolitické aktivity, válka na Ukrajině a migrace (Pellegrini 2015). Své prohlášení ale dále nespécifikoval – v čem přesně představují hrozbu, jak se s hrozbou vypořádat atd. Rusko je ale jednoznačně označené jako zdroj hrozby (dokonce dvojím způsobem, jelikož je zároveň aktérem války na Ukrajině).

Výrazně obsáhleji o bezpečnostních konotacích vztahu Slovenska k EU a Rusku hovořil Fico. „*Slovenské národní povstání je perla, kterou by se chtěl pyšnit příslušník každého národa a státu. Tato perla nám umožňuje hovořit pravdy*“ (Fico 2015). Jednou z těchto pravd je dle Fica to, že Československo bylo Západem zaprodáno v Mnichově. Tímto započal vymezení se vůči Západu, jež se neslo celým proslovem a vyústilo do kritiky EU v souvislosti s její migrační politikou a s nebezpečím, které mají migranti pro EU představovat.¹⁴ „*Evropa čelí nekontrolovanému přílivu uprchlíků z různých částí světa. Evropská politika, co se týká migrace, absolutně selhala. [...] Pokud se znovu objeví myšlenka kvót, tak jí odmítneme znovu*“ (Tamtéž). Toto vymezení se vůči EU doplnil konstatováním, že si je vědom, že se v publiku nalézá řada zástupců evropských zemí, kteří, jak doufá, předají jeho vzkaz svým vládám a Bruselu. Neřízená „*imigrace může zničit Slovensko a Evropu*“ (Tamtéž). Nikdo proto nemůže být nikým nucen k povinnému přijímání uprchlíků. „*Země má právo si vybrat, koho a v jakém množství chce přijmout*“ (Tamtéž).¹⁵ Politika EU tak dle Fica zcela zjevně představuje bezpečnostní hrozbu pro Slovensko, především kvůli migrační politice, zároveň také eskalací vztahu s Ruskem.

V roce 2016 Fico do určité míry symbolicky navázal na svůj předchozí projev, když hovořil o tom, že má obavy z toho, že někteří představitelé slovenské a evropské politiky hledají nepřítele, na kterého by mohli svalit všechny své problémy. Zdůraznil, že odmítá jakékoli antipatie vnášené do rusko-slovenských vztahů a svalování příčin všech problémů na Rusko, přičemž z kontextu projevu bylo patrné, že tím, kdo takto rámuje Rusko, je

Evropská unie. Zároveň Fico varoval před možnou eskalací konfliktu mezi Evropou a Ruskem.¹⁶ Sovětský svaz měl lví podíl na porážce nacismu a není možné z Ruska dělat nepřítele (Fico 2016). Robert Fico byl tedy v tomto i v předchozím ročníku jediným řečníkem, který na jedné straně hájil spojenectví s Ruskem, na druhé straně se vymezoval vůči EU – v roce 2016 spíše implicitně, v roce 2015 značně explicitně.¹⁷

Shrneme-li vztah řečníků k oběma aktérům evropské politiky, respektive k jejich rámování jako hrozbě, nalézáme dva narativy. Prvním je označení Ruska za blíže nespecifikovanou hrozbu (např. Pellegrini), druhým je označení EU jakožto hrozby ze strany R. Fica. Důvodem tohoto nazírání EU je její migrační politika. EU je tak aktérem, který nepřímo ohrožuje Slovensko tím, že podporuje přímý zdroj ohrožení Slovenska, kterým je migrace, v dalších proslovech Ficem sekuritizovaná. Zároveň ale nelze konstatovat, že by se EU stala z Ficova pohledu objektem sekuritizace, argumentace ovšem naplňuje atributy vyvolávání morální paniky. V případě Pellegriniho bylo označení Ruska za hrozbu tak stručným a vágním prohlášením bez implikací, že není možné v tomto případě hovořit ani o morální panice, natož sekuritizaci.

SHRNUTÍ A ZÁVĚR

V jednotlivých částech tohoto textu jsme se zaměřili na čtyři referenční objekty, které byly v rámci oslav výročí SNP zmiňovány v souvislosti s bezpečností Slovenska a rámovány odkazem SNP – šlo o (pravcový) extremismus, migraci, Rusko a EU. Jde ve všech případech o témata, jež jsou zásadní pro současnou evropskou politiku (jak evropských zemí, tak EU jako celku). Přinejmenším v kontextu zemí V4 můžeme pozorovat úspěch krajní pravice (byť s rozdílnou intenzitou mezi zeměmi) (například Kazharski 2017), silné protiimigrační postoje značné části politické reprezentace, v některých případech režimu jako takového (například Kalmar 2018), kritiku evropské politiky (například Kaniok – Havlík 2016) a příklon části politické reprezentace k Rusku (například Benazzo 2017; Naxera – Krčál 2018). Většina těchto témat je přitom spojena s probíhající diskuzí o možném ústupu liberální demokracie ve střední Evropě (například Buštíková – Guasti 2017).

Jak jsme již uvedli, úspěch krajní pravice na parlamentní úrovni se nevyhnul ani Slovensku. Ostatní aktéři slovenské politické scény na úspěch Mariana Kotleby reagovali silným vymezáním se, respektive vyvolávání morální paniky vůči krajní pravici. Zároveň ale nešlo o její sekuritizaci, jelikož nástroje namířené proti krajní pravici, po kterých řečníci volali, nevyčnuly nad rámec standardní politiky, právě naopak. Krajní pravice zaznívala v rámci námi zkoumaných oslav výročí SNP napříč jednotlivými ročníky a řečníky. Poukazování na problematičnost a nebezpečí (neo)nacismu a (neo)fašismu není záležitostí pouze oslav výročí SNP, ale širším politickým fenoménem. Argumentace proti krajní pravici pronesená v rámci slavností se však může opřít o symboliku místa, času a události (Alexander 2006: 61). Dochází tedy k využití historického odkazu k podpoře aktuálních politických požadavků, které jsou ovšem v případě konstrukce morální paniky týkající se (neo)nacismu a (neo)fašismu s tímto odkazem přímo propojeny. Současně však bylo možné identifikovat situace, kdy byl odkaz SNP ze strany řečníka instrumentalizován k podpoře politických požadavků, které neměly s celebrou událostí jakoukoli spojitost. Příkladem je Robert Fico, jenž napříč ročníky zaujal pozici „jediného sekuritizátora“ využívajícího odkazu SNP k sekuritizaci migrace (a vyvolávání morální paniky vůči EU), které dával do přímé souvislosti s tímto odkazem. Ostatní řečníci napříč jednotlivými ročníky hovořili o hrozbách pro Slovensko v daleko menší míře (s výjimkou pravcového extremismu) a spíše nahodile a bez podrobnější argumentace (šlo například o Pellegriniho označení Ruska a migrace jakožto bezpečnostních rizik současné Evropy).

Příklad R. Fica tedy dobře ukazuje využití *de facto* nesouvisejícího historického odkazu k sekuritizaci migrace. Ta probíhá a zároveň je zkoumána na několika úrovních. Může jít o výzkum sekuritizace v rámci oficiálních postojů politických aktérů (například Androvičová 2015; Krotký 2019), jejich mediálních sděleních (Žúborová – Borárosová 2017),

v našem případě pak v rámci veřejných událostí. Proces sekuritizace probíhající v rámci veřejných proslovů musí být zkoumán odlišně – přímým terénním výzkumem. Ten přitom není při výzkumu sekuritizace často využívaný (například Lupták 2017). Takto realizovaný výzkum sekuritizačních strategií může poskytnout odlišnou perspektivu a je využitelný pro analýzu proslovů v nejrůznějších kontextech (volební setkání, veřejný proslov politika atd.). Zároveň tento způsob umožní zachytit využití symboliky dané události v rámci sekuritizačního procesu.

¹ K výzkumu oslav výročí SNP v Banské Bystrici, která byla centrem povstání, jsme se dostali poprvé více méně náhodně v roce 2010 pod vlivem symbolického interakcionismu a z něj vycházejícího dramaturgického přístupu v díle Ervinga Goffmana (zejména 1959, 1963, 1974). Toto teoretické zázemí ovlivnilo náš důraz na organizační a dramaturgické aspekty slavností, který se promítl do prvního publikovaného textu (Krčál – Naxera 2011). V tomto ohledu jsme se zapojili do široké tradice výzkumu festivalů, jež v českých společenských a humanitních vědách existuje (obecněji například Musilová 2014, případně konkrétněji Hájková et al. 2018a). Poté, po několikaleté přestávce, jsme pokračovali v letech 2015–2019 již v systematictější každoročním terénním výzkumu realizovaném formou polozúčastněného pozorování. Od počátku této fáze výzkumu jsme vedle organizační stránky začali pozornost zaměřovat namísto formy na obsah dané akce, tedy především na proslovy, které v rámci oslav zaznívají. Některé další publikované texty tak kombinují oba tyto pohledy (například Naxera – Krčál 2015b), přičemž náš zájem o obsah začal převyšovat nad zájmem o formu (například Naxera – Krčál 2017b). Výzkum nás postupně utvrdil v pohledu na tyto slavnosti jako na politický svátek spojený se symbolikou určitého místa a celebrované události, díky čemuž slouží k produkci nejrůznějších diskurzů, včetně sekuritizačních. I když jsme se v našem výzkumu tematicky výrazně posunuli, uvědomujeme si, že je třeba sledovat jednotlivé prvky daného svátku a jeho performativní aspekty (Šima 2017: 45). Dramaturgická rovina pro nás zůstala důležitá tedy spíše jako zdroj dat pro následný výzkum proslovů.

² Může jít o režimy klasicky označované jako totalitní, které v propagandě využívají řadu historických odkazů (například Taylor 2003). Obdobný princip může být ale naopak využit i demokratickou opozicí vůči nedemokratické vládě (například Doucette 2018). Politizovaná historie je integrální součástí politiky v jakémkoli typu režimu včetně zavedených demokracií – v případě polistopadové české politiky byla výrazně politizována například témata sudetských Němců (například Houžvička 2005; Novotný 2012), konce druhé světové války a osvobození (například Krčál – Naxera 2019), případně vypořádání se s odkazem komunistického režimu, které často bývá chápáno jako nedostatečné a bývá základem současných antikomunistických rétorik (například Hrubeš – Navrátil 2017 a 2018). Užití historických odkazů v rámci politické diskuze bylo v českém případě dobře viditelné v roce 2018, kdy se slavila kulatá výročí řady událostí moderních dějin důležitých pro českou státnost – vzniku Československa, komunistického převratu nebo sovětské okupace. Nejen k těmto tématům se vyjadřovala většina důležitých politických představitelů. Pro diskuzi o historii v demokratické politice platí pluralita v interpretaci jednotlivých historií, byť povětšinou lze nalézt dominantní narativ spojený s klíčovými politickými aktéry. Pro režimy obracející se směrem k nedemokracii je naopak typické vytrácení této plurality ve prospěch jediného výkladu, který se stává nejen dominantní, ale hegemonní. Příkladem může být přepisování dějin v současném Maďarsku (Benazzo 2017).

³ Výjimku představoval poslední sledovaný ročník, který proběhl u příležitosti 75. výročí. Stejně jako v případě 70. výročí (které jsme ovšem ještě nesledovali), byly tyto oslavy masovějšího charakteru, což se projevilo restrukturalizační formátou oslav (přesunutí pódia a celé události do parku ležícího opodál klasického dějiště oslav, který má větší diváckou kapacitu). Účastníků (jak diváků, tak politických hostů) bylo řádově více než při běžných oslavách, stejně tak přímých vystupujících na pódiu. Rozsáhlejší byly i doprovodné programy, které v tomto případě zahrnovaly například přehlídku bojové techniky slovenské armády (šlo o první vojenskou přehlídku na celém Slovensku pořádanou po jedenáctileté pauze).

⁴ Celá oficiální část programu, tedy pietní akt a politické proslovy, jsou každoročně živě přenášeny slovenskou veřejnoprávní televizí.

⁵ Téměř každý rok také hovoří zástupce Rumunska, jelikož na osvobození Banské Bystrice kromě sovětských participovala i rumunská vojska, a také zástupce svazu protifašistických bojovníků. V roce 2019 hovořili i zástupci českého a ruského parlamentu.

⁶ Během oslav v roce 2016 jeho nepřítomnost komentoval hostitel akce slovy „*proč tu není pan župan, to asi vysvětlovat nemusím, ale neodpustím si tu poznámku*“ (Mičev 2016).

⁷ Polozúčastněné pozorování bylo realizováno podle následujícího schématu: 1) v časovém předstihu projdeme celý prostor, který se vzápětí stane našim výzkumným terémem, 2) strategicky se rozmístíme tak, abychom obsáhli jak proslovy přednášené na pódiu, tak interakci ze strany publika, 3) individuálně zapisujeme poznatky do terénních deníků, 4) získaná data následně společně přepíšeme do finální podoby terénního deníku, který obsahuje co nej přesnější záznamy obsahů (včetně doslovných citací proslovů) a formy sledované události.

⁸ Než se budeme věnovat hrozbám prezentovaným v oficiálních proslovech, je zajímavé upozornit ještě na jinou perspektivu, kterou můžeme označit za perspektivu diváckého aktérství vyplývajícího z toho, že přihlížející

veřejných událostí při zaujetí určité formy jednání (například pokřik, nesení transparentu nebo vyjádření názoru, který je v kontradikci s oficiální situační definicí) nabývají akterských atributů (srov. Goffman 1959; Musilová 2014). Kromě výše zmíněné (ne)účasti Kotleby spočívající ve vyvěšení černé vlajky a transparentu s nápisem „Yankees go home! Stop NATO“ šlo napříč lety o několik skupin aktérů, kteří se vymezovali vůči oficiálnímu vyznění slavnosti a oficiálnímu směřování zahraniční politiky Slovenska. Byli především zástupci neparlamentní Komunistické strany Slovenska, kteří pravidelně přicházejí s transparenty s hesly jako „já nejsem NATO, já jsem mír“, „NATO válkou proti míru“ nebo „Nechceme základny, zbraně a vojska NATO na Slovensku“, případně další ojedinělí aktéři nesoucí většinou vlajky či transparenty s přeškrtnutým symbolem NATO či EU. Z tohoto pohledu je zdrojem ohrožení Slovenska samotné zapojení do transatlantických struktur, které jsou příčinou konfliktů.

⁹ K vývoji strany a genezi pozice Mariana Kotleby viz Maškarinec a Bláha (2016: 51–52), Maškarinec (2018), Kluknavská (2012), Mikušovič (2007).

¹⁰ Ačkoli nejde o politického představitele, jako zástupce významné společenské organizace stojící na pódiu s ústavními činiteli představuje relevantní objekt zájmu.

¹¹ Strana byla pod vedením dlouhodobého předsedy Jána Sloty vnímána jako krajně pravicový subjekt s nádechem extremismu (srov. Kopeček 2007; Kluknavská – Smolík 2016). Po změně vedení v roce 2012, kdy Slotu vystřídal právě Danko, se strana pokouší o částečně odlišnou prezentaci.

¹² Slovensko vyrůstá z cyrilometodějské tradice, která je ohrožena tímto „liberálním extremismem“ (Danko 2018). Tento výrok zapadá do politického proudu snažícího se (nejen na Slovensku – může jít o současné Rusko, Maďarsko nebo Polsko) o renesanci (pseudo)konzervatismu, vůči němuž bývá vykeslována hrozba liberalismu. Tento trend byl patrný mimo jiné v rámci rétoriky kandidátů (v čele se soudcem Štefanem Harabinem) nedávno uskutečněné slovenské prezidentské volby.

¹³ Ostatní řečníci se věnovali migraci spíše okrajově, případně z odlišné perspektivy nebo vůbec. Tehdejší předseda Národní rady Pellegrini ji bez dalšího vysvětlení označil za jednu z bezpečnostních hrozeb současné Evropy (Pellegrini 2015), prezident Kiska ji vůbec nezminil. Ve srovnání s Ficem výrazně odlišnou pozici zaujal předseda dolní komory rumunského parlamentu Valeriu Zgonea. Ten se ve svém proslulu soustředil téměř výhradně na otázku současné migrační vlny. V souvislosti se situací uprchlíků konstatoval, že „jsme Evropané, ale hlavně jsme lidé“ (Zgonea 2015) – naší povinností je tedy pomáhat dalším lidem, přičemž zároveň zdůraznil, že jedním ze znaků evropské civilizace je humanismus, který by měl být ctěn, „imigranti mají právo na důstojnost“ (Tamtéž) a nemají být zadržováni ve špatných podmínkách detenčních táborů na hranicích. Evropa nemůže odmítat nebo ostrakizovat běžence, jelikož utíkají před aktéry, kteří proti nim používají teroristické postupy. Teror je tedy to, před čím migranti utíkají, nikoli to, co se snaží do Evropy dle řady odpůrců migrace přinést. Zároveň popřel, že by hlavní vlna migrantů byli migranti ekonomičtí, což je častým argumentem odpůrců migrace (například Naxera – Krčál 2018) včetně Roberta Fica (viz výše) – ti, kdo přicházejí do Evropy, jsou z naprosté většiny uprchlíci váleční.

¹⁴ Kritikou Západu si Fico zároveň připravoval půdu pro adoraci Ruska: „Vážim si příslušníků všech spojenec-kých armád, ale je třeba zdůraznit, že Slovensko osvobodili příslušníci Rudé armády a Rumuni“ (Fico 2015). Dále poděkoval všem Slovákům, kteří podpořili jeho rozhodnutí položit věnec na hrob neznámého vojína během květnových oslav konce války v Moskvě. Oslavy sedmdesátého výročí konce války v Moskvě byly specifické kontextem evropských sankcí namířených vůči Rusku kvůli dění na Ukrajině. Z tohoto důvodu se oslav neúčastnila většina západních státníků, Fico představoval jednu z evropských výjimek. Oslav se naopak účastnili představitelé Číny nebo KLDR.

¹⁵ Slovensko je přitom jednou ze zemí, která se tzv. migrační krize vyhnula, ale hlasitě protestovala vůči plánu na kvótní přerozdělování migrantů, což je ostatně situace platící i pro český kontext, kdy se vůči kvótám vymezila většina politických aktérů (například Strapáčová – Hloušek 2018).

¹⁶ Explicitně zmínil tehdejší britskou premiérku Theresu Mayovou, která připustila svoji ochotu k použití jaderné zbraně, bude-li to nutné.

¹⁷ Ostatní napříč jednotlivými ročníky výrazně hájí slovenské členství v EU, které nezpochybňují, zároveň ale z jejich strany nedochází k vykreslení Ruska jakožto hrozby. Naopak v rámci oslav roku 2019 hovořil předseda Národní rady A. Danko o „svých přátelích z ruského parlamentu“ (Danko 2019) a v projevu on i místopředseda Rady federace Ruského federálního shromáždění Iljas Umachanov, jenž se jakožto zástupce Ruska výjimečně oslav účastnil v roli řečníka, požadovali „sblížení obou národů“ (Umachanov 2019).

Literatura

- Agamben, Giorgio (2005): *State of Exception*. Chicago: The University of Chicago Press.
- Alexander, Jeffrey, C. (2006): Cultural pragmatics: social performance between ritual and strategy. In: Jeffrey, A. C. – Giesen, B. – Mast, J. L. (eds.): *Social Performance: Symbolic Action, Cultural Pragmatics*. New York: s. 29–90, <<https://doi.org/10.1017/CBO9780511616839.002>>.
- Androvičová, Jarmila (2015): Sekuritizácia migrantov na Slovensku – analýza diskurzu. *Sociológia*, Vol. 47, No. 4, s. 319–339.
- Balzacq, Thierry (2005): The Three Faces of Securitization: Political Agency, Audience and Context. *European Journal of International Relations*, Vol. 11, No. 2, s. 171–201, <<https://doi.org/10.1177/1354066105052960>>.

- Benazzo, Simone (2017): Not All the Past Needs To Be Used: Features of Fidesz's Politics of Memory. *Journal of Nationalism, Memory & Language Politics*, Vol. 11, No. 2, s. 198–221, <<https://doi.org/10.1515/jnmlp-2017-0009>>.
- Bourbeau, Philippe (2011): *The securitization of migration. A study of movement and order*. London: Routledge, <<https://doi.org/10.4324/9780203829349>>.
- Buček, Ján – Plešivčák, Martin (2017): Self-government, development and political extremism at the regional level: A case study from the Banská Bystrica region in Slovakia. *Sociológia*, Vol. 49, No. 6, s. 599–635.
- Burzová, Petra (2014): *Okouzlení pohledem na dav. Principy uzavření a meze postsocialistické slovenské sebeidentifikace*. Praha: SLON.
- Bušítková, Lenka – Guasti, Petra (2017): The Illiberal Turn or Swerve in Central Europe? *Politics and Governance*, Vol. 5, No. 4, s. 166–176, <<https://doi.org/10.17645/pag.v5i4.1156>>.
- Buzan, Barry – de Wilde, Jaap – Wæver, Ole (2005): *Bezpečnost: Nový rámec pro analýzu*. Brno: Centrum strategických studií.
- Cohen, Stanley (2011): *Folk Devils and Moral Panics. The Creation of the Mods and Rockers*. Oxon: Routledge, <<https://doi.org/10.4324/9780203828250>>.
- Czajka, Agnes (2014): Migration in the Age of Nation-State: Migrants, Refugees, and the National Order of Things. *Alternatives*, Vol. 39, No. 3, s. 151–163, <<https://doi.org/10.1177/0304375415570453>>.
- Doucette, Siobhan (2018): The uses of history by the Polish democratic opposition in the late 1970s. *Nationalities Papers*, Vol. 46, No. 3, s. 341–357, <<https://doi.org/10.1080/00905992.2017.1352574>>.
- Goffman, Erving (1959): *The Presentation of Self in Everyday Life*. Edinburgh: Doubleday.
- Goffman, Erving (1963): *Behavior in Public Places*. New York: Simon&Schuster.
- Goffman, Erving (1974): *Frame analysis: An essay on the organization of experience*. London: Northeastern University Press.
- Goode, Erich – Ben Yehuda, Nachman (2009): *Moral panics. The social construction of deviance*. Oxford: Blackwell, <<https://doi.org/10.1002/9781444307924>>.
- Hájek, Martin (2014): *Čtenář a stroj. Výbrané metody sociálněvědní analýzy textů*. Praha: SLON.
- Hájková, Dagmar – Horák, Pavel – Kessler, Vojtěch – Michela, Miroslav (eds.) (2018a): *Sláva republice! Oficiální svátky a oslavy v meziválečném Československu*. Praha: Academia.
- Hájková, Dagmar – Horák, Pavel – Kessler, Vojtěch – Michela, Miroslav (2018b): Úvod. In: D. Hájková – P. Horák – V. Kessler – M. Michela (eds.): *Sláva republice! Oficiální svátky a oslavy v meziválečném Československu*. Praha: Academia: s. 13–42.
- Houžvička, Václav (2005): *Návraty sudetské otázky*. Praha: Karolinum.
- Hrubeš, Milan – Navrátil, Jiří (2017): Constructing a Political Enemy: Anti-Communist Framing in the Czech Republic between 1990 and 2010. *Intersections*, Vol. 3, No. 3, s. 41–62, <<https://doi.org/10.17356/ieejsp.v3i3.347>>.
- Hrubeš, Milan – Navrátil, Jiří (2018): Contesting communism after its fall: Anti-communist mobilizations in the Czech Republic between 1990 and 2010. *East European Politics*, Vol. 34, No. 1, s. 1–21, <<https://doi.org/10.1080/21599165.2018.1423966>>.
- Kalmar, Ivan (2018): ‘The battlefield is in Brussels’: Islamophobia in the Visegrád Four in its global context. *Patterns of Prejudice*, Vol. 52, No. 5, s. 406–419, <<https://doi.org/10.1080/0031322X.2018.1512473>>.
- Kaniok, Petr – Havlík, Vlastimil (2016): Populism and Euroscepticism in the Czech Republic: Meeting Friends or Passing By? *Romanian Journal of European Affairs*, Vol. 16, No. 2, s. 20–35.
- Kazharski, Aliaksei (2017): The End of ‘Central Europe’? The Rise of the Radical Right and the Contestation of Identities in Slovakia and the Visegrad Four. *Geopolitics*, Vol. 23, No. 4, s. 754–780, <<https://doi.org/10.1080/14650045.2017.1389720>>.
- Kluknavská, Alena – Smolík, Josef (2016): We hate them all? Issue adaptation of extreme right parties in Slovakia 1993–2016. *Communist and Post-Communist Studies*, Vol. 49, s. 335–344.
- Kluknavská, Alena (2012): Krajně pravicové strany v parlamentních volbách 2012 na Slovensku. *Rexter*, Vol. 11, No. 1, s. 1–35, <<https://doi.org/10.1016/j.postcomstud.2016.09.002>>.
- Knight, Alan (1998): Populism and Neo-populism in Latin America. Especially Mexico. *Journal of Latin American Studies*, Vol. 30, No. 2, s. 223–248, <<https://doi.org/10.1017/S0022216X98005033>>.
- Kopeček, Lubomír (2007): *Politické strany na Slovensku 1989–2006*. Brno: CDK.
- Krčál, Petr – Naxera, Vladimír (2011): Veřejné akce jako divadelní představení. *Central European Political Studies Review*, Vol. 13, No. 1, s. 1–23.
- Krčál, Petr – Naxera, Vladimír (2019): Mýtus svobody: čtyři roky výzkumu Slavností svobody v Plzni. *Střed*, Vol. 11, No. 1, s. 80–101.
- Krotký, Jan (2019): When Migration Unites Political Parties: The Securitisation of Migration in Czech Party Manifestos. *Politologický časopis*, Vol. 26, No. 3, s. 181–199, <<https://doi.org/10.5817/PC2019-3-181>>.
- Lægaard, Sune (2010): Immigration, Social Cohesion, and Naturalization. *Ethnicities*, Vol. 10, No. 4, s. 452–469, <<https://doi.org/10.1177/1468796810378324>>.
- Lupták, Lubomír (2017): *(Ne)bezpečnost ako povolanie*. Brno: Doplněk.
- Mareš, Miroslav (2012): *Paramilitarismus v České republice*. Brno: CDK.
- Maškarinec, Pavel – Bláha, Petr (2016): Křivda jako příležitost pro nové politické strany? Kotleba – Lidová strana Naše Slovensko na cestě do parlamentu. *Politics in Central Europe*, Vol. 12, No. 2S, s. 45–66.

- Maškarinec, Pavel (2018): Strategic Voting in Slovak Regional Elections of 2013 and 2017: Evidence for Duverger's Law in Elections of Presidents of Regional Self-Government? *Sociológia*, Vol. 50, No. 6, s. 697–726, <<https://doi.org/10.31577/sociologia.2018.50.6.26>>.
- Miháliková, Silvia (2005): Sviatky na Slovensku ako súčasť politických rituálov. *Historický časopis*, Vol. 53, No. 2, s. 339–354.
- Michela, Miroslav (2008): Pripomínanie a kanonizovanie minulosti. Úvaha na margo niektorých diskusií o dejinách Slovenska. *Forum Historiae*, Vol. 2, No. 1, s. 1–13.
- Michela, Miroslav (2014): Oslavovaní a zatracovaní. Povstalci a oslavy SNP ako predmet oficiálneho pripomínania protifašistického odboja. *Moderní dějiny*, <<http://www.moderni-dejiny.cz/clanek/clovek-ve-valce-a-valka-v-cloveku-slovenske-zamysleni/>>.
- Mikuš, Roman – Gurňák, Daniel – Máriássyová, Anna (2016): Analýza volebnej podpory Mariána Kotlebu ako reprezentanta krajnej pravice v krajských voľbách 2013. *Sociológia*, Vol. 48, No. 1, s. 48–70.
- Mikušovič, Dušan (2007): Slovenská pospolitosť včera a dnes. *Rexter*, Vol. 6, No. 1, s. 1–24.
- Mukhin, Yevhen (2015): Cultural Security of Slovakia in the Context of the Integration of the Slovak Republic in the EU. *Politické vedy*, Vol. 18, No. 2, s. 66–87.
- Musilová, Martina (2014): Teatralita verejných udalostí – uvedení do problematiky. *Theatralia*, Vol. 17, No. 1, s. 9–24.
- Naxera, Vladimír – Krčál, Petr (2016a): Obrazy ne-bezpečnosti v projevoch slovenských politiků. *Politics in Central Europe*, Vol. 12, No. 1S, s. 49–61.
- Naxera, Vladimír – Krčál, Petr (2016b): Oslavy výročí Slovenského národného povstání v Banské Bystrici v roce 2016 jako legitimizační nástroj představ slovenských politiků. *Acta FF ZČU*, Vol. 8, No. 2, s. 31–42.
- Naxera, Vladimír – Krčál, Petr (2016c): The Slovak National Uprising as a national treasure? Interpretation and legacy of the SNU in Slovak political discourse and national mythology. *Annual of Language & Politics and Politics of Identity*, Vol. XS, No. 1, s. 83–102.
- Naxera, Vladimír – Krčál, Petr (2017a): Perceptions of Slovak Politicians and their Discursive Reification at the Celebrations of the Slovak National Uprising in 2016. *Studia Politica. Romanian Political Science Review*, Vol. 17, No. 2, s. 279–294.
- Naxera, Vladimír – Krčál, Petr (2017b): Všichni proti jednomu? „Anti-kotlebovský“ diskurz na oslavách výročí SNP 2017. *Central European Journal of Politics*, Vol. 3, No. 2, s. 26–38.
- Naxera, Vladimír – Krčál, Petr (2018): “This is a Controlled Invasion”: The Czech President Miloš Zeman's Populist Perception of Islam and Immigration as Security Threats. *Journal of Nationalism, Memory & Language Politics*, Vol. 12, No. 2, s. 192–215, <<https://doi.org/10.2478/jnmlp-2018-0008>>.
- Novotný, Lukáš (2012): Dekrety, odsun sudetských Němců v historické paměti Čechů. Výsledky reprezentativního dotazníkového šetření. *Naše společnost*, Vol. 10, No. 2, s. 30–34.
- Oláh, Gábor (2013): Kolektivní paměť, prostor a významy. Příklad náměstí Svobody v Budapešti. *Sociologický časopis*, Vol. 49, No. 5, s. 729–750.
- Randák, Jan (2008): Historie v současném i budoucím veřejném prostoru – úvahy o dějinách a paměti. *Forum Historiae*, Vol. 2, No. 1, s. 14–22.
- Slačálek, Ondřej (2018): Morální panika a její kritici. *Central European Journal of Politics*, Vol. 4, No. 1, s. 4–33.
- Strapáčová, Michaela – Hloušek, Vít (2018): Anti-Islamism without Moslems: Cognitive Frames of Czech Antimigrant Politics. *Journal of Nationalism, Memory & Language Politics*, Vol. 12, No. 1, s. 1–30, <<https://doi.org/10.2478/jnmlp-2018-0001>>.
- Šima, Karel (2017): Od rituálů a obyčejů k performancím aneb jak studovat festivaly moderní doby? *Studia Ethnologica Pragensia*, No. 1, s. 17–49.
- Taylor, Philip, M. (2003): *Munitions of the Mind: A History of Propaganda from the Ancient World to the Present Day*. Manchester: Manchester University Press.
- Weber, Max (1998): *Metodologie, sociologie a politika*. Praha: Oikoymenh.
- Žúborová, Viera – Borárosová, Ingrid (2017): Migration Discourse in Slovak Politics. Context and Content of Migration in Political Discourse: European Values versus Campaign Rhetoric. *Journal of Nationalism, Memory & Language Politics*, Vol. 11, No. 1, s. 1–19, <<https://doi.org/10.1515/jnmlp-2017-0005>>.

Dokumenty

- Čaputová, Zuzana (2019): Projev při příležitosti oslav 75. výročí SNP. Banská Bystrica.
- Danko, Andrej (2017): Projev při příležitosti oslav 73. výročí SNP. Banská Bystrica.
- Danko, Andrej (2018): Projev při příležitosti oslav 74. výročí SNP. Banská Bystrica.
- Danko, Andrej (2019): Projev při příležitosti oslav 75. výročí SNP. Banská Bystrica.
- Fico, Robert (2015): Projev při příležitosti oslav 71. výročí SNP. Banská Bystrica.
- Fico, Robert (2016): Projev při příležitosti oslav 72. výročí SNP. Banská Bystrica.
- Fico, Robert (2017): Projev při příležitosti oslav 73. výročí SNP. Banská Bystrica.
- Kiska, Andrej (2015): Projev při příležitosti oslav 71. výročí SNP. Banská Bystrica.
- Kiska, Andrej (2017): Projev při příležitosti oslav 73. výročí SNP. Banská Bystrica.
- Mičev, Stanislav (2016): Projev při příležitosti oslav 72. výročí SNP. Banská Bystrica.
- Mičev, Stanislav (2017): Projev při příležitosti oslav 73. výročí SNP. Banská Bystrica.

OSLAVY VÝROČÍ SLOVENSKÉHO NÁRODNÍHO POVSTÁNÍ

- Múzeum SNP (2019): SNP vs Slovenský štát: Ako to vidia „nástroční“? Je generácia pravnikov partizánov schopná pochopiť, o čo išlo v SNP?, <http://www.muzeumsnp.sk/engine/wp-content/uploads/2019/08/Tla%C4%8Dov%C3%A1-spr%C3%A1va-k-prieskumu-ml%C3%A1de%C5%BEe-o-SNP.pdf?fbclid=IwAR2_tUek7jvmjTRJfR6ETI_ovCmQS_ga9IHV0UQtYoFCZ8W6nPmJRCzNdUg>.
- Pellegrini, Peter (2015): Projev při příležitosti oslav 71. výročí SNP. Banská Bystrica.
- Pellegrini, Peter (2018): Projev při příležitosti oslav 74. výročí SNP. Banská Bystrica.
- Pellegrini, Peter (2019): Projev při příležitosti oslav 75. výročí SNP. Banská Bystrica.
- Sečkář, Pavel (2015): Projev při příležitosti oslav 71. výročí SNP. Banská Bystrica.
- Umachanov, Iljas (2019): Projev při příležitosti oslav 75. výročí SNP. Banská Bystrica.
- Zgonea, Valeriu (2015): Projev při příležitosti oslav 71. výročí SNP. Banská Bystrica.

Note

This text was supported by the project “Instrumental Politicization of History as a Legitimization Tool of Political Regimes” funded by the Czech Science Foundation (grant number 18-08605S).

AUTHOR BIOGRAPHY

Vladimír Naxera is an Assistant Professor at the Department of Politics and International Relations, the University of West Bohemia. His current field of interest lies in the research of political populism, anti-immigrant and anti-corruption rhetorics of political actors, the instrumental use of history, and field research of public ceremonies and their political consequences.

Petr Krčál is a lecturer and researcher at the Department of Politics and International Relations, the University of West Bohemia. His main research interest lies in the research of political populism, performance of politics and the instrumental use of history.